

Blæst omkuld af begejstring

Eden Alternative viste sig at være svaret på de overvejelser, personalet i Årup kommunes fire leve-bo-enheder havde gjort sig omkring kulturen i enhederne

Af: Irene Brandt

Rent fysisk ligner Holmely i Årup kommune et hvilket som helst andet moderniseret ældrecenter af en hvis størrelse. Bygningerne er mange, og for førstegangsgæsten virker stedet umiddelbart uoverskueligt. Beliggenheden på en ringvej i et kvarter med blandet erhvervsbyggeri, butikker og offentlige kontorer er også rimelig ordinær; men inden for dørene fornemmer man straks, at atmosfæren på Holmely er varm, rar, hyggelig og ustresset. Her lugter godt, indretningen er hyggelig og langt fra institutionel, beboerne er glade og personalet smiler - sådan har man nemlig valgt, at de fire leve-bo-enheder skal være, og midlet til at nå målet er Eden Alternative.

Nærvær, nærhed og samvær

»I 2004 afviklede Årup kommune den integrerede ordning. Siden har personalet enten været ansat inde på centret i én af de fire leve-bo-enheder eller i en hjemmeplejegruppe. Hver medarbejder valgte selv, hvilket sted hun helst ville arbejde, og valgte de at arbejde på centret var de klar over, at det indebar, at de skulle arbejde fleksibelt i dag og aftentimerne og ikke mindst, at overskriften for leve-bo-enhederne er nærvær, nærhed og samvær,« fortæller Michael Bjørn, der er leder af Årup kommunes sundhedsafdeling. Han fortsætter:

»Det betyder også, at det er to forskellige job - at arbejde i hjemmeplejen eller i en leve-bo-enhed - og at kompetencerne, der kræves, til disse jobs er forskellige.«

Børn og husdyr er velkomne gæster på Holmely. Det betyder også at personalets børn og husdyr gerne må komme med mor eller far på arbejde. Her er det Freja, hvis 'mor', Ane, er trænende fysioterapeut i Årup kommune, der er på besøg. Fra venstre er det sundhedschef Michael Bjørn, uddannelseskoordinator Kirsten Duelund og demenskoordinator og gruppeleder Lene Stubgaard, der klør Freja bag ørerne.

Adventskransen binder man selv i enheden. Det roder og dufter dejligt. Pædagogisk rod er fast ingrediens i leve-bo-enheden. Her er det binding af adventskrans; men det kunne lige så godt være strikketøj, som ligger og venter på, at én eller anden kommer og strikker et par omgange; eller blade og bøger, som lokker med gode oplevelser; eller en lille æske fyldt med alt mulig nips, som er spændende at udforske og måske vækker glemte minder

Samtidig med at strukturen blev ændret, blev Holmely om- og tilbygget, så det gamle plejecenter med 40 pladser fordelt på forholdsvis små boliger i dag stadig har 40 rummelige boliger fordelt på fire leve-bo-enheder. Den ene enhed er forbeholdt mennesker med demens, hér er demenskoordinator Lene Stubgaard gruppeleder, og som sådan også foregangskvinde for leve-bo-tanker i Årup kommune i og med, at det var i denne enhed, man først begyndte at arbejde ud fra principperne bag leve-bo-tanker.

»Vi besluttede, at alle enheder skulle begynde at arbejde ud fra leve-bo-tankegangen, så snart de var klar til det. Vi valgte bevidst ikke at afvente at ombygningen var helt færdig, fordi processen med at afvikle alt, der lugter af institution, først og fremmest foregår mellem ørerne på os alle,« fortæller Michael Bjørn.

Det lød godt

Uddannelseskoordinator Kirsten Duelund fik idéen til, at bruge metoderne fra Eden Alternative på Holmely.

»Kirsten kom en dag med et kursusprogram fra LederForum om Eden Alternative. Hun havde også artikler fra bladet, som fortalte om Eden Alternative, og vi var enige om, at det lød godt, for det var oplagt på det sted, vi var nået til, at få sat konkrete ord og tanker på de ønsker, vi havde,« fortæller Michael Bjørn. 15 medarbejdere fra Holmely deltog på kurset, der foregik i Fåborg i maj 2005.

»Budskabet i Eden om at forebygge kedsomhed, ensomhed og hjælpeløshed er til at forstå og helt bestemt det, vi ønskede at opnå i leve-bo-enhederne. Og selvom de fysiske rammer ikke er optimale, fordi driften af Holmelys bygninger og køkken ikke er kommunal, og vi derfor er underlagt kommunens aftaler med madleverandøren, så kan vi alligevel sagtens udnytte køkkenet i leve-bo-enhederne til

The Eden Alternativ

Mission:
At øge ældres og plejepersonales livskvalitet ved at ændre de steder, de lever og arbejder

Vision:
At eliminere ensomhed, hjælpeløshed og kedsomhed.

Værdier:
The Eden Alternatives ti principper.

Hvad er The Eden Alternative?
The Eden Alternative rummer muligheden for at omdefinere begreber som alderdom og handicap. 'Eden' er et magtfuldt redskab til at skabe bedre livskvalitet.
Kernekonceptet i The Eden

selv at lave en del af forberedelserne til måltiderne,« siger Lene Stubgaard og tilføjer, at det er vigtigt, at man ikke kun fokuserer på madlavningen, som den eneste aktivitet i leve-bo-enheder. Det vigtigste er at skabe aktiviteter af enhver art, som appellerer til beboernes lyst til at deltage.

Ikke en opskrift

Michael Bjørn understreger, at Eden ikke er en detaljeret opskrift på indretning af leve-bo-enheder.

»Derfor er de fire enheder indbyrdes forskellige, fordi personalet og beboerne når frem til forskellige værdier, afhængig af, hvad de hver især selv ønsker. Eden skal ikke bruges til at ensrette enhederne. Tværtimod lyder opfordringen til alle, at de bare skal prøve løs, gøre noget nyt og fryde sig over succes,« siger Michael Bjørn og fortsætter:

»På kurset blev vi blæst omkuld af begejstring, fordi vi her fandt svaret på dét, vi havde arbejdet med. Vi fandt en metode til at gøre målet meget klart, og

Alternative er simpelt: Vi skal lære at vore omgivelser er levesteder for mennesker frem for at se dem som faciliteter for svage og gamle mennesker. Det er blandt andet i naturen, man kan lære, hvordan man skaber vibrerende og energifyldte levesteder.

The Eden Alternative viser, hvordan relationer til dyr, muligheden for at give meningsfuld omsorg til andre levende væsner samt vekslende spontaneitet, som kendetegner det levende miljø, giver succes dér, hvor piller og terapi ikke rækker.

The Eden Alternatives mål er at hjælpe mennesker med at knytte 'Eden'-filosofien sammen med den praktiske hverdag.

fordi Eden helt enkelt er baseret på ti principper, er metoden også meget nem at arbejde videre med. I det hele taget er Eden meget enkelt bygget op; men fordi erfaringerne kommer fra en 3. part, giver det anerkendelse af principperne, frem for hvis vi bare selv havde sat os ned og vedtaget de samme principper.»

Mange på kursus

Kirsten Duelund er tilfreds med, at der var mange deltagere fra Holmely på kurset.

»Det betød, at vi allerede i forbindelse med kurset kunne bruge den tid, der var sat af til gruppearbejde, til at forberede arbejdet med vores egne idéer inspireret af Eden-principperne. Og fordi alle fire enheder var repræsenteret på kurset har de enkelte enheder efterfølgende kunnet arbejde videre blandt andet med støtte fra artiklerne fra LEDERFORUM,« fortæller Kirsten Duelund.

I oktober fulgte Holmely op på uddannelsesdagene med et temakursus hjemme på centret,

hvor medarbejderne fik støtte til formidling af Eden-principperne af Åse Porsmose, der er én af de få danskere, der har indgående kendskab til Eden Alternative.

Derudover er det planen, at endnu en stor gruppe medarbejdere skal deltage på det næsten store Eden-kursus, som LEDERFORUM arrangerer.

Hverdagshistorier

At fortælle hverdagshistorier er en af måderne til at gennemføre idéerne om Eden på Holmely.

»Vi tager også mange billeder, så vi hele tiden gennem historierne og billederne kan erstatte institutionsbillederne på nethinden med nye billeder, som viser leve-bo-enheder, hvor nærvær, nærhed og samvær er i fokus. I virkeligheden handler det om, at vi hver især som ansat på Holmely bringer det, som er normalt i vore egne hjem, med ind i leve-bo-enhederne. For eksempel binder vi selv adventskransene i disse dage i stedet for at bestille en færdig krans nede hos blomsterhandleren,« siger Michael Bjørn.

Lene Stubgaard fortæller et eksempel på en hverdagshistorie:

»En kollega, var i færd med et stykke arbejde i køkkenet, da en beboer kommer ind i køkken-alrummet. Beboeren har lidt store armbevægelser, og det ender med, at en urtepotte falder ned, og pottemuld og -skår ligger spredt ud over gulvet. Det arbejde kollegaen er i gang med, kan hun ikke lige gå fra, så hun lader skår og muld ligge. Så sker der dét, at en af de andre beboere rejser sig og finder en kost og en fejebakke og fjerner muld og skår fra gulvet - og nu, da hun var i gang med dette arbejde, kunne hun godt se, at der faktisk trængte til at blive fejjet i hele køkkenet, så det gjorde hun.

Vi er så vant til, at det er os, der skal skynde os at fjerne rod
Fortsættes side 10

Blæst omkuld ...

Fortsat fra side 9

og snavs; men hvis vi bare lige sidder lidt på vores egne hænder, så begynder beboerne selv at tage ansvar for deres omgivelser. De tager også ansvar for hinanden. Vores opgave er at give dem mulighederne for at gøre det. Dels ved ikke at skynde os at gøre alting selv, og dels ved at indrette leve-bo-enheden, så de rent faktisk kan gøre dét, de gerne vil. Det handler for eksempel om ikke at servere maden på store fade, som de ikke kan løfte, eller om ikke at fylde soveskålen til randen, eller om at servere vand i kander, der ikke er større, end at beboerne selv kan løfte dem og hælde op til sig selv og hinanden,« fortæller Lene Stubgaard.

På samme måde har de ansatte i leve-bo-enhederne meget fokus på støjniveauet i enhederne. Radio og TV kører ikke som en lydkulisse i boligerne, og der tændes kun for dem, hvis der er noget man gerne vil se eller høre. Personalet gør sig også umage med ikke at råbe til hinanden, for kommunikationen i enhederne skal foregå på en ordentlig måde.

»For nylig skulle jeg introducere en ny medarbejder til arbejdet i den enhed, hvor jeg er gruppeleder. Vi sad i stuen og snakkede, og pludselig brød en af beboerne ind i vores samtale med følgende bemærkning: 'Det er dejligt, at vi gør nytte!' De oplever selvværd, fordi de selv kan bidrage til hverdagen. Derfor har de også overskud til at vise omsorg for hinanden og for personalet,« fortæller Lene Stubgaard.

Michael Bjørn understreger, at det er i hverdagen, nærværet skal komme til udtryk. Én eller to årlige udflugter, hvor der sker noget andet, end beboerne er vant til, skaber ikke den gode hverdag.

»Vi forventer ikke andet af

Let at gå til

Eden Alternativ kan beskrives i ti principper

Én af de ting, som har gjort Eden Alternative let at implementere i hverdagen på Holmely er den meget lette tilgang, der er til metoden. I modsætning til megen anden metodeudvikling i ældresektoren forudsætter Eden ikke at personalet skal sætte sig ind i en stor bunke teori gennem læsning af bøger. Tværtimod kan Eden Alternativ kort og meget præcist forstås gennem arbejdet med de ti principper i Eden Alternativ.

De ti principper

1. De tre plager: ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed udgør langt den største del af de ældres lidelser.
2. Et samfund, som tager udgangspunkt i de ældres behov, forpligter sig til at skabe områder, hvor livet udvikler sig i tæt kontakt med planter, dyr og børn. Disse relationer skaber vejen til et liv, der er hver at leve.
3. Kærligt samvær er modstykket til ensomhed. Ældre fortjener at have let adgang til menneskers og dyrs selskab.
4. Et samfund med fokus på de ældres behov skaber muligheder for at de ældre både kan give og modtage omsorg. Dette er modstykket til hjælpeløshed.
5. Et samfund med fokus på de ældres behov inspirerer dagligt til afveksling og spontaneitet ved at skabe et miljø, hvor uventede og uforudsete muligheder for samvær og begivenheder kan finde sted. Dette er modstykket til kedsomhed.
6. Meningsløse aktiviteter nedbryder sjælen. Muligheden for at gøre ting, som vi finder mening i, er essentielt for menneskers helbred.
7. Medicinsk behandling må aldrig ske på bekostning af ægte menneskelig omsorg.
8. Et samfund med fokus på de ældres behov respekterer sine ældre ved at nedbryde topstyret, bureaukratisk autoritet. I stedet tilstræbes det, at placere mest mulig beslutningskompetence hos de ældre - eller hvis dette ikke er muligt - hos de personer, der er tættest på de ældre.
9. At skabe et ældrevenligt samfund er en proces, der aldrig stopper. Menneskets vækst må aldrig adskilles fra dets liv.
10. Dygtigt lederskab er hjerteblodet i enhver kamp mod de tre plager. Og intet andet kan erstatte dygtig ledelse.

medarbejderne, end at de er gode til at skabe små oplevelser i hverdagen, for det er dén, der skal højnes,« siger han.

Når pårørende første gang kommer på besøg på Holmely, har de ofte en forestilling om plejehjem, som de har hentet i medierne. De bliver positivt overraskede i mødet med Holmelys leve-bo-enheder.

»Og de siger til os, at når de selv en dag får brug for en plejebolig, så vil de bo her hos os!

Det er vi meget glade for at høre,« siger Lene Stubgaard.

Vil du vide mere:

www.edenalt.com

De omtalte artikler om Eden Alternative fra LEDERFORUM kan rekvireres i pdf-versioner ved henvendelse til:
redaktionen@lederforum.dk